

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Nergisî'nin Tespit Edilen Dört Yeni Gazeli Four New Ghazalles of Nergisî Discovered

İbrahim Halil TUĞLUK

Prof. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
itugluk@adiyaman.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-2920-0607

Neslihan DOKUMACI

Dr., Bağımsız Araştırmacı
dokumacineslihan@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-4233-5664

Öz: Nergisî, Türk edebiyatında tek mensur Hamse sahibi olmasının yanı sıra şuaara tezkirelerinde şairliğine vurguda bulunulan klasik Türk şiirinin önemli temsilcilerindedir. Tezkirelerde ve diğer biyografi kaynaklarında elde edilen bilgilere göre Nergisî'nin şiirlerini içeren bir divanı/divançesi olduğu belirtilmektedir. Her ne kadar Nergisî adına kayıtlı bir divan tespit edilmemiş olsa da şiir mecmualarında Nergisî mahlaslı şiirlere rastlanmaktadır. Bu mecmualardan biri de Tahmisler Mecmuası'dır. Tahmisler Mecmuası'nda Nergisî'ye ait dört yeni gazel bulunmaktadır. Tespit edilen bu şiirlerle Nergisî'nin kaynaklarda sözü edilen divanının/divançesinin varlığının olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bu çalışmada, Tahmisler Mecmuası'nda tespit edilen yeni dört şiirin çevriyazısı verilmiş; şiirler dil ve üslup, şekil ve muhteva açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiiri, Nergisî, mecmua, gazel, tahmis.

Abstract: Nergisî, in addition to being the only prose writer in Turkish literature, is one of the important representatives of classical Turkish poetry whose poetry is emphasized in şuaara journals. According to the information obtained from journals and other biographical sources, it is stated that Nergisî had a divan/divançe containing his poems. Although a divan registered under the name of Nergisî has not been identified, poems with the pseudonym Nergisî are encountered in poetry journals. One of these journals is Tahmisler Journal. There are four new ghazals belonging to Nergisî in Tahmisler Journal. These poems that have been identified strengthen the possibility that Nergisî's divan/divançe mentioned in the sources may have existed. In this study, the transcriptions of four new poems identified in Tahmisler Journal have been given, and the poems have been examined in terms of language and style, form and content.

Keywords: Classical Turkish poetry, Nergisî, journal, ghazal, tahmis.

GİRİŞ

Mecmualar, farklı konuları düzenli bir şekilde bir araya getiren ve bu eserleri belirli bir düzen içinde sunan derlemelerdir. Genellikle bir veya birkaç şair ya da yazarın çeşitli konularda yazdığı şiir veya nesir örneklerinin toplandığı bu koleksiyonlar, belirli bir sistematiğe hazırlanmıştır (Aydemir, 2007:123). Mecmuaların biçim, tür ve içerik gibi çeşitli yönleri dikkate alınarak yapılan birçok tasnif

Geliş Tarihi:24.07.2024

Kabul Tarihi:30.08.2024

Yayın Tarihi:31.08.2024

Atıf: Tuğluk, İ.H. & Dokumacı, N. (2024). Nergisî'nin Tespit Edilen Dört Yeni Gazeli. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 530-538. Doi: 10.33437/ksusbd.1521600

çalışması bulunmaktadır. Mecmua alanındaki ilk tasnif çalışması Âgâh Sırrı Levend'e aittir. Levend'in tasnif değerlendirmelerine göre mecmualar; "nazire mecmuaları, antoloji niteliğindeki mecmualar, türkü konulardaki mecmualar, aynı konudaki eserler, tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar şeklinde sınıflandırılmaktadır (Levend, 1998: 166-167). Mecmualar, farklı konularda yazılmış pek çok eseri bir araya getirmelerinin yanı sıra, sadece tek bir tür ya da biçime ait olan mecmualar da mevcuttur (Gürbüz, 2012: 99-113).

Klasik Türk edebiyatı alanında şiir mecmuaları üzerine yapılan araştırmaların sayısında son dönemlerde artış olduğu gözlenmektedir. Manzum, mensur veya manzum-mensur şeklinde hazırlanan mecmualar, dönemin edebî tercihlerini yansıtanın yanı sıra bilinmeyen ya da unutulmuş şairlerin eserlerini de içermektedir. Bu özellikleriyle mecmualar kültürel, edebî, dinî/tasavvufi ve sosyal anlamda birçok akademik çalışmanın odak noktası haline gelmiştir.

Tezkirelerde ya da biyografik kaynaklarda zikredilen bazı şairlerin şiirlerinin toplandığı eserlerine ulaşamamaktadır. Şiir mecmuaları bu anlamda kimi şairlerin şiirlerine ulaşmada önemli ölçüde yardımcı olabilmektedir. Nergisî'ye ait olduğu belirlenen yeni şiirlere mecmualarda rastlanması bunun en güzel örneklerindedir. Nergisî'nin şiirleri üzerine yakın dönemde akademik çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalarda Nergisî'ye ait 19 gazel tespit edilmiştir (Selçuk, 2020: 989).

Mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar, Nergisî'nin daha önce bilinmeyen şiirlerinin ortaya çıkarılmasını sağlamış ve böylece onun manzumelerinin sayısını da artırmıştır. Nergisî'nin tespit edilen dört yeni şiirine Tahmisler Mecmuası'nda (2024: 117-121) Ali Rızâ'nın bu şiirlere yaptığı tahmisler yoluyla ulaşılmıştır.¹

Nergisî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği Ve Eserleri

Mehmed adıyla tanınan Nergisî, Saraybosna'da doğmuş olup kesin doğum tarihi bilinmemektedir. Eserlerinden yola çıkarak 988-993 (1580-1585) yılları arasında doğduğu tahmin edilmektedir. Babası İstanbul ve Balkan şehirlerinde kadı olarak görev yapmış olan Nergisîzâde Ahmed'dir. Soyadı nedeniyle zaman zaman Nergisîzâde veya Nergisîzâde adlarıyla anılan yazar, Nergisî ismiyle ün kazanmıştır. Ailesi ve soyuyla ilgili kaynaklarda detaylı bilgi bulunmamaktadır. Eğitimi ve görevleriyle ilgili kaynaklarda zaman zaman çelişkili ifadeler yer almaktadır (Akün, 1997: 194-195; Çaldak, 2006: 560).

Nergisî, Saraybosna'da eğitim aldıktan sonra İstanbul'a gelerek Kafzâde Feyzullah Efendi'nin öğrencisi olur ve yazı sanatlarında ustalaşır. Sülüs, nesih ve talik gibi çeşitli yazı stillerini öğrenir. Birkaç medresede müderrislik ve mülâzım olarak görev yapar, ardından kadı naibi olarak atanır. Gabela, Çaniçe, Mostar, Yenipazar, Elbasan, Banaluka ve Manastır gibi farklı şehirlerde kadılık yapar. Özellikle Şeyhülislam Yahya Efendi'nin desteğini görür. Ancak memuriyet hayatında istediği gibi bir göreve atanamaz, maddi sıkıntılarla mücadele eder. Mektupları ve eserleri, hayal kırıklığı ve beklentilerinin karşılanmamasıyla geçen bir yaşamı yansıtır. Sonunda Sultan IV. Murad'ın takdirini kazanarak Revan Seferi vakanüvis olarak atanır ve sanatını sergileyebileceği bir görev bulur. Ancak bu mutlu dönem kısa sürer; orduyla seyahat sırasında Gebze civarında atından düşerek hayatını (Şevval 1044 / Mart-Nisan 1635) kaybeder (Çaldak, 2006: 560).

Nergisî'nin tezkirelerde ve biyografi kaynaklarda şiirlerini içeren bir divanı/divançesi olduğu belirtilmekle birlikte bugüne kadar Nergisî adına kayıtlı bir divan/divançe bulunamamıştır. Şairin eserlerinde Türkçe, Farsça ve Arapça şiirlerinin bulunmasının yanı sıra şiir mecmualarında da Nergisî'ye ait manzumelere rastlanmaktadır (Çaldak, 2006: 561).

Nergisî'nin "Hamse-i Nergisî, Münşe'ât (Esâlîbu'l-Mekâtîb), El-Vasfu'l-Kâmil Fi-Ahvâli Vezîri'l-Âdil, Arapça Risale, Horos-nâme" adlı eserleri vardır (Çaldak, 2006: 561).

Nergisî'ye Ait Yeni Şiirlerin Değerlendirilmesi

Tahmisler Mecmuası'nın 22a-23b ve 45a-45b varaklarında Nergisî'ye ait olduğu tespit edilen beş şiir bulunmaktadır. Ancak bu şiirlerden biri, "Şiir Mecmualarında Nergisî'nin Türkçe Gazelleri ve Bu

¹ Tahmisler yoluyla bir metnin tespit edilmesi, edebî kaynakların değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Gazeller Üzerine Bir Değerlendirme” adlı makalede yayımlanmıştır (Selçuk, 2014: 17-18).

Gazel

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Âgûşa ebrveş çekebilsem o mâhumı
Tâ evc-i âsmâna atardum külâhumı
2. Hep sûz-ı mihr-i tal'atıdur [iden] pür-fürûg
Tâk-ı bülend-i çarhda kandil-i âhumı
3. Zulmet-şikâf-ı hecr olur âh-ı şerâre-pâş
Yel mûmlarıyla kat' iderin şimdi râhumı
4. Mümkün midür gedâ-yı nazar-sîr sîr ola
Gözden sakınurın şeh-i 'âlem-penâhumı
5. Sûz-ı derûn u sıdk-ı nefes müdde'â yeter
Kâdî-i 'aşk[a] sormamak olmaz güvâhumı
6. Hayrân idüm hakîre nedür bâ'is-i 'itâb
İhlâs imiş suçum hele bildüm günâhumı
7. Nakd-i sühanla 'asker-i mazmûn-ı bî-kıyâs
Şâh-ı belâgatüm göre genc ü sipâhumı
8. Rîş-i sefîdi sun'-ı bedî'i ider sefîd
Hem-reng-i rûz ider şeb-i baht-ı siyâhumı
9. Bî-şübhe Nergisî bilürüm bana yâr olur
Kendüme yâr bileli 'avn-ı İlâh'umı (Selçuk, 2014: 17-18).

Dil ve Üslup

Nergisî'nin şiirlerinde gazellerde kullanılan kelimeler, imgeler ve temalar, 17. yüzyıl klasik Türk şiirindeki kullanımlarla benzerlik göstermektedir. Kendine özgü bir tarz arayışında olan Nergisî, eserlerinde kişisel gözlemlerinden ve deneyimlerinden sıkça beslenir. Uzun ve karmaşık cümlelerle, ardışık tamlamalarla ve nadir kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerle şiirlerini yazması, eserlerinde farklı bir seviyeye ulaşma arzusunun da bir ifadesidir. Ayrıca alışılmadık metaforlar, hayal gücü ve bağdaştırmalar da üslubunun belirgin özelliklerini yansıtır (Çaldak, 2010: 37-38).

Nergisî'nin gazellerinde Arapça-Farsça kelimelerle Farsça birleşik kelimeler ve tamlamalar sıkça kullanılmıştır. Türkçe kelimeler, zamirler, edat cinsinden kelimeler ve fiillerin kullanımında daha çok karşımıza çıkmaktadır.

“El-minnetü li'llâh ki zerüm var diremüm var” (G.2/3.); “Sad şükr ki dil-ber-i ferruh-kademüm var” (G.2/7.); İş'âr yiter 'arz-ı murâda dem-i hayret” (G.2/6.); “Lâl olsa zebân n'ola lisân-ı kalemüm var” (G.2/6.); Hızr-ı ferruh-dem yitiş fülk-i dile gird-âbda (G.3/3.); “Cilve-i kadd-i dil-ârâ-yı sabâ-reftârî” (G.4/5.) mısralarında Arapça ve Farsça kelimeler daha fazla kullanılırken; “Ne dilde gam ne cigerümde elemüm var” (G.2/II.); “Hayretde görenler beni sanur ki gamum var” (G.2/4.) “Her nazarda beni bir sûrete kor seyr eyle” (G.4/3.) mısralarının ise daha sade bir dille yazıldığı görülmektedir.

“Künc-i vîrân kıssa-i Mecnûn, hasb-i hâl, ehl-i dil, dâg-ı muhabbet, dergeh-i dildâr, dil-i şeydâ, 'arz-

² G.: Gazel.

ı murâd, dem-i hayret” gibi ikili tamlamaların yanı sıra; “hâtır-ı ehl-i fenâ”, “mir’ât-ı kalb-i bende-i dîrîneye; dil-i hadîs-i sırr-ı zülf-i dil-ber; eser-i şû’bede-i dîde-i şîrînkârî; ‘aks-i âfitâb-ı çarh; rind-i sermest-i tarab-hâne-i ‘ışk-ı ruh-ı yâr; cilve-i kadd-i dil-ârâ-yı sabâ-reftâr” gibi üçlü, dördlü, beşli tamlamaların kullanıldığı görülmektedir.

Şiirlerde geçen Farsça birleşik sözcükler ise şunlardır: “âlem-tâb, ferruh-kadem, dil-ber, şemşîr-zen, ferruh-dem, gird-âb, suhan-ârâ, tarab-hâne”dir.

Nergisî, klasik şiirin içinde bulunan anlam ve ifade olanaklarıyla uyumlu bir şekilde klasik bir üslupla şiirler yazmıştır. Nergisî’nin şiirlerinde, edebî sanatların sağladığı anlam çerçevesinde ifade estetiğini ön planda tutan bir anlatım tarzı bulunmaktadır.

Kafiye-Redif

Nergisî’ye ait üç gazelde “redif” bulunmaktadır. 1. gazelin redifi (-ye); 2. gazelin redifi (-üm var); 3. gazelin redifi ise (-da) ekidir. Ancak bu şiirlerin 1. ve 2. gazellerinde “revî harfi” bulunduğu mücerred kâfiye de vardır. Bu gazellerin ikisinde revî harfi “m” dir; mücerred kâfiye ise (-e, -ü) dür.

Geriye kalan gazelerde (3. ve 4.) mürdef kâfiye kullanılmıştır. Bu gazellerin ikisinde de “ridf harfi elif” (ridf-i elifi) şeklinde “â” sesidir. Gazeller incelendiğinde, mürdef kafiyedeki revî harflerin ise birbirinden farklı olduğu da (-b, -r) görülmektedir:

Tablo 1. Gazellerin kafiye düzeni

Gazel	Kafiye		Redif
	Mücerred	Mürdef	
1.	-	-ine	-(y)e
2.	(e)m	-	-üm var
3.	-	âb	-da
4.	-	âr	-

Nergisî’ye ait dört yeni gazele yapılan tahmislerin *klasik tahmis kafiyesi* olarak bilinen [aaaaa-bbbba...] müzdeviç kafiye düzeni ile yazılmıştır (Dokumacı, 2024: 19). Aşağıdaki tabloda tahmislerdeki bu kafiye düzenini görmek mümkündür:

Tablo 2. Tahmislerin kafiye düzeni

Kafiye Yapısı	Tahmis Numarası	Toplam
[aaaaa-bbbba...]	58., 59., 60., 144.	4

Veze

Nergisî’ye ait olduğu tespit edilen şiirlerin tamamı aruz vezni ile yazılmıştır. Bu şiirlerden üçü *Remel* bahrine ait olup “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” [G.1.] ile [G.3] ve “fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün” [G.4.] kalıbıyla; geriye kalan bir şiirin ise *Muzârî* bahrinin “mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün” [G.2.] kalıbı ile yazılmıştır.

Tablo 3. Nergisî'nin şiirlerinde vezinler

Vezin	Gazel	Toplam
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	1.,3.	2
Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	2.	1
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	4.	1

Nergisî'nin tespit edilen dört yeni gazeline med, vasl gibi aruz uygulamalarına başvurduğu ve özellikle imaleyi sıkça kullandığı görülmektedir. Şairin şiirlerinde imale içeren birçok mısra bulunmaktadır. Örneğin; “mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün” kalıbı ile yazılmış gazelin aşağıda verilen beytinde altı çizili hecelerde imale yapılmıştır:

“Serde mey-i 'ışk elde ise câm-ı Cem'üm var

Od yanar iken başda yine 'ayş u demüm var” (G.2/1.)

Muhteva

Nergisî'nin tespit edilen şiirlerinde klasik şiirin muhteva dünyasına uygun konuların klasik şiirin estetik anlatımı içerisinde işlendiği görülmektedir. Aşk ve aşkın etrafındaki kavramlar çağrışımlarıyla birlikte şiirlerde işlenmiştir. Ancak Ali Rızâ'î'nin hikemî tarzı ön plana çıkardığı ve tahmislerinde de hikemî tarzın temsilcilerine daha çok tahmis yaptığı göz önünde bulundurulduğunda Nergisî'nin şiirlerinde de tasavvufi/hikemî anlatım tarzının ön plana çıktığı ifade edilebilir.

“Bir dilde ki Allâh ola girmez ana endûh

Ey **Nergisî** Allâh dir iken ben ne gamum var” (G.2/8.)

Bu beytinde Nergisî, Allah'ın olduğu gönülde gam ve kederin giremeyeceğini, kendisi de Allah dediği için gamdan uzak olduğunu tasavvufi bir söylemle dile getirirken, aşağıdaki beyitte ise yünden yapılmış hırkaya ibretle bakan gözün her kılında bir hikmet bulacağını hakimâne ifade etmektedir.

“Her ser-i mûyında bir hikmet bulursın **Nergisî**

Dîde-i 'ibretle baksan hırka-i peşmîneye” (G.1/5.)

Tahmisler Mecmuası'nda Ali Rızâ'î, şairlerin şiirlerine tahmisler yaparken şiirlerin her birine başlık vermiştir. Şair, Nergisî'nin şiirlerinin tahmisinde de başlık kullanmıştır. Kimi şiirlerin başlığında şairin mahlası yer alırken kimilerinde ise mahlasının yer almadığı görülmektedir. Aşağıda tahmislerin başlıklarının yer aldığı tablo, mecmuadaki şiir numarasıyla birlikte verilmiştir:

Tablo 4. Başlıklarına göre tahmisler

Sıra Nu.	Şiirin Başlığı	Tahmis Numarası
1.	Tahmis-i Gazel-i Nergisî Rahmetu'llâhu'l-Ganî	58.
2.	Tahmis-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhu 'Aleyh	59.
3.	Tahmis-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	60.
4.	Tahmis-i Gazel-i Nergisî Rahimehu'llâhu'l-Ganî	144.

METİN³

1.⁴

Ġazel

Fā'Öilätün Fā'Öilätün Fā'Öilätün Fā'Öilün

1. Seyr-i hüsününün baķarsuñ dostum Öāyineye
Kıl nażar miröāt-ı ķalb-i bende-i dirineye
2. Görmeyince mihr-i Öālem-tāb-ı ruhsāruñ senüñ
Nūr olmaz dıdede hiç şevķ gelmez şineye
3. Hātır-ı ehl-i fenāyı destine her kim alur
Künc-i vırān içre el ķor şanki bir gencineye
4. Kısısa-i Mecnün okınmaz hasb-i hālüm var iken
Ehl-i dil gūşın tutar mı kısısa-i yārineye
5. Her ser-i müyında bir hikmet bulursın **Nergisî**
Dıde-i Öibretle baksañ hırķa-i peşmineye

2.⁵

Ġazel

Mef'Öülü Mefā'Öülü Mefā'Öülü Fe'Öülün

1. Serde mey-i Öışķ elde ise cām-ı Cem'üm var
Od yanar iken başda yine Öayş u demüm var
2. Def'Ö eyledi cümle kederi dāğ-ı muħabbet
Ne dilde ğam ne cigerümde elemüm var
[23a]
3. Dāğ-ı ciger ü eşk-i ter Öāşıķlara besdür
El-minnetüli'llāh ki zērüm var diremüm var
4. Ben ğayret-i aķrān u ğam-ı düşmeni bilmem
Ne kimseye reşķ ü hasedüm ne sitemüm var
5. Gāhi düşünür hātırum efķār-ı cemāle
Ĥayretde görenler beni şanur ki ğamum var
6. İş'Öār yiter Öarz-ı murāda dem-i ĥayret
Lāl olsa zebān n'ola lisān-ı ķalemüm var
7. Yārüñ ayaĝı tozıdur iksir-i se'Öādet
Şad şükr ki dil-ber-i ferruħ-ķademüm var

³ Mecmûada mevcut numaralandırma varak numaraları esas alınarak yapılmıştır. Varak esasına göre mecmûadaki şiirler yeniden numaralandırılmıştır. Şiirlerin geçtiği varak, bu yeni düzenlemeye göre verilmiştir.

⁴ [22b].

⁵ [22b-23a].

8. Bir dilde ki Allāh ola girmez aña endūh
Ey **Nergisî** Allāh dir iken ben ne ğamum var

3.⁶

Ġazel

Fā'Öilātün Fā'Öilātün Fā'Öilātün Fā'Öilün

1. Dil ĥadîş-i sırr-ı zülf-i dil-beri itnābda
Dergeh-i dildāre gelse ĥaşr olur ol bābda
2. İstinād-ı ebrū-yı şemşîr-zenle ğamzesi
Günde bir kıan itse cā'öz arķası miĥrābda
3. Ĥat gelüp fikr-i zenaĥdāndan ĥalās itse bizi
Ĥızr-ı ferruĥ-dem yitiş fülk-i dile gird-ābda
4. Şekl-i ruĥsārın sirişk-i dīdeden seyr eyledüm
Şanki Öaks-i āfitāb-ı çarĥı taşt-ı ābda
5. Fıfl-ı dil mest-i muĥabbet pır-i Öaķl efkār-ı Öişķ
Nergisî var bu belālar şimdi şeyĥ u şābda

4.⁷

Ġazel

Fe'Öilātün Fe'Öilātün Fe'Öilātün Fe'Öilün

1. Ĥaķ TeÖālā baña gönlümce virdi yāri
Dil-i şeydāya güzel virdi o yāri Bārî
2. Baña kār itmez idi bir daĥı şemşîr-i keder
Kākülün gerdenüme şalsā ĥamā'öl-vārî
3. Her naẓarda beni bir sūrete ķor seyr eyle
Eşer-i şū'Öbede-i dīde-i Şirinkārî
4. Gül-i ruĥsāre muķābil n'ola feryād itsem
Bülbülün lâzime-i ĥālî degül mi zārî
5. Ĥātır-ı pür-ĥalecānda ķomaz ārām u ķarār
Cilve-i ķadd-i dil-ārā-yı şabā-refĥārî
6. Rind-i ser-mest-i tarab-ĥāne-i Öişķ-ı ruĥ-ı yār
Nergisî-i suĥan-ārā-yı fen-i hüşyārî

⁶ [23a].

⁷ [45b].

SONUÇ

Nergisî, 17. yüzyılın önemli bir nesir üstadı olmasının yanı sıra kaynaklarda şairliği ile kayıtlar düşürülen önemli bir şahsiyettir. Elimizde şiirlerinin topluca yer aldığı bir divan/divançe ya da mecmua olmamakla birlikte şiir mecmualarında gazel, kaside ve terakib-i bend gibi çeşitli nazım şekillerinde yazdığı şiirleri mevcuttur. Tahmisler Mecmuası'nda Nergisî'ye ait dört yeni gazel tespit edilmiştir. Bu yeni şiirler, Ali Rızâî'nin gazellere yaptığı tahmislerden yola çıkılarak tespit edilmiştir.

Gazellerde, klasik şairlerin daha çok tercih ettiği Remel bahrine ait "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" ile "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" kalıbı ve Muzârî bahrinin "mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün" kalıbı kullanılmıştır.

Nergisî'ye ait tespit edilen üç şiirde "redif" vardır. Ayrıca 1. ve 2. gazellerde "revî harfî" bulunduğu mücerred kâfiye; 3. ve 4. gazellerde ise mürdef kâfiye kullanılmıştır.

Nergisî'nin tespit edilen şiirlerinde "aşk, tasavvuf ve hikemiyâtın" ön planda olduğu görülmektedir. Şiirlerde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar sıkça kullanılmakla birlikte yer yer oldukça sade bir Türkçe ile kaleme alınmış mısraların varlığı Nergisî'nin üslubunun değerlendirilmesi açısından kayda değerdir. Mecmualar incelendikçe Nergisî'nin yeni şiirlerinin de ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akün, Ömer Faruk (1997). "Nergisî". İslam Ansiklopedisi. C. 9. MEB Yayınları.
- Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Electronic Turkish Studies*, 2(3).
- Çaldak, S. (2010). Nergisî ve Nihâlistân'ı. Kesit Yayınları.
- Çaldak, Süleyman (2006). "Nergisî". İslam Ansiklopedisi. C. 32. İstanbul: TDV Yay. 560-562.
- Dokumacı, Neslihan. "Tahmis Mecmuası (Ali Rızâyî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/tahmis-mecmuasi-ali-rizayi-tees-1272>. [Erişim Tarihi: 08 Haziran 2024].
- Dokumacı, N. (2024). *18. yy. Şairlerinden Diyarbakırlı Ali Rızâullah Efendi'nin Tahmisleri (İnceleme-Metin)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Gürbüz, M. (2012), "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım), Turkuaz Yayınları.
- Levend, A. S. (2014). Türk Edebiyatı Tarihi. Dergâh Yayınları.
- Selçuk, B. (2009). Nergisî Meşâkku'l-Uşşâk: İnceleme-Metin. Salkımsöğüt Yayınları.
- Selçuk, B. (2013). Nergisî Kânûnu'r-Reşâd: Ahlâku's-Saltana Çevirisi. Kesit Yayınları.
- Selçuk, B. (2014). Bir Şehir Medhiyesi: Nergisî'nin Saray Kasidesi. *International Journal of Language Academy*. Volume 2/3 Autumn. 27-39.
- Selçuk, B. (2016). Nergisî'nin Yeni Bir Gazeli Üzerine. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 405-412. <https://doi.org/10.20322/lt.54965>.
- Selçuk, Bahir. "Nergisî, Mehmed", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nergisi-mehmed>. [Erişim Tarihi: 07 Haziran 2024].
- Tuğluk, İ. H. (2019), Kitâbı Nesîmî: Hurûfî Mecmualarında Nesîmî, *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası*.
- Tuğluk, İbrahim Halil. "Dîvân (Rızâ)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/divan-riza-tees-1965>. [Erişim Tarihi: 08 Haziran 2024].

Tuğluk, İ. H., & Dokumacı, N. (2023). Ali Rızâ'î'nin Tahmisler Mecmuası. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(1), 245-273. <https://doi.org/10.34083/akaded.1268327>.